KISWAHILI
KIDATO CHA PILI
MUHULA WA PILI 2025
MTIHANI WA MWANZO WA MUHULA
MWONGOZO WA KUSAHIHISHA

UFAHAMU (ALAMA 10)

Maswali

a) Andika anwani inayofaa kifungu hiki (Ala. 1)

Zaraa/kilimo

b) Huku ukirejelea kifungu fafanua umuhimu wa kilimo hapa nchini (Ala. 2)

i) **Ni uti wa mgongo wa taifa**
ii) **Viwanda vingi hutegemea malighafi yake**
iii) **Huwalisha wafanyikazi**

c) Eleza changamoto tatu zinazowakabili wataalamu wa kilimo (Ala.3)

i) **Hawana usafiri**
ii) **Petroli ni kizungumkuti**
iii) **Ni wachache ikilinganishwa na wakulima wanaohitaji msaada wao**

d) Mbali na matatizo yanayowakumba wataalamu, onyesha matatizo mengine **matatu** yanayokumba sekta ya kilimo (Ala.3)

i) **ukosefu wa sera mwafaka kuhusu ardhi**
ii) **wananchi wengi huongozwa na taratibu za tamaduni**
iii) **kushindwa kwa mkulima kuongeza virutubishi ardhini**
iv) **mbolea huchangia uchafuzi wa mchanga**
v) **mabadiliko na hali ya anga**

e) Eleza maana ya msamiati ufuatao kulingana na kifungu (Ala.1)

Adimu - **Nadra / isiyo rahisi kupatikana**

MATUMIZI YA LUGHA (Ala.30)

(a) Taja aina **mbili** za ala za sauti kisha utoe mfano mmoja mmoja (Ala.2)

i) **Ala tuli – mano, kaakaa gumu, kaa kaa laini, ufizi, koromoo**
ii) **Ala sogezi – midomo, ulimi**

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

(b) Taja maneno yenye miundo ifuatayo. (Ala.2)

i) KKKI **- nywa,mbwa,mpwa**

ii) Irabu pekee – **oa,ua,au**

(c) Taja njia **tatu** kuainisha konsonanti. (Ala.3)

i) Mahali pa kutamkia/kubania sauti
ii) Namna ya kutamka
iii) Hali ya mghuno

(d) Mofimu ni nini? (Ala.1)

Ni sehemu ndogo zaidi ya neon yenye maana kisarufi na isiyoweza kugawika zaidi bila kupoteza maana.

(e) Ainisha viambishi na mzizi kwenye neno lifuatalo. (Ala.3)

Hawakunichokoza

Ha – kikanushi cha nafi

Wa – kiambishi cha nafsi ya tatu

Ku – kikanushi cha wakati uliopita

Ni – mtendwa

Chokoz - mzizi

A – kiishio

Ha-wa-ku-ni, chocoz – a

Vawali mzizi utamati

(f) Yakinisha sentensi ifuatayo katika wakati ujao hali timilifu. (Ala.2)

Msomi hakutuzwa siku hiyo

Msomi atakua ametuzwa siku hiyo

(g) Taja matumizi **mawili** ya alama ya mkwaju. (Ala.2)

i) Kuongesha maneno yenye maana sawa mf. Tabibu/Daktari

ii) Hutuoa maana ya ama/au – utakula wali/sima?

iii) Kuandika tarehe 20/02/2012

(h) Nyambua vitenzi vifuatavyo: (Ala.3)

i) Onja (kutendesha) – **Onjesha**

ii) Uza (kutendea) - **Uzia**

iii) Omba (kutendana) - **Ombana**

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

(i) Andika sentensi ifuatayo katika usemi halisi. (Ala.3)

Babu alimwambia mjukuu wake Fatuma aende alipokuwa

"Fatuma, njoo hapa", babu alimwita mjukuu wake.

"Njoo hapa", Babu alimwita mjukuu wake Fatuma.

(j) Maneno haya yamo kwenye ngeli gani? (Ala.2)

i) Mparachichi – **U - I**

ii) Manukato – **Ya - Ya**

(k) Kanusha sentensi ifuatayo (Ala.2)

Ningalifanya kazi nigalikuwa tajiri

Nisingalifanya kazi nisingalikuwa tajiri

(l) Bainisha maneno kwenye sentensi ifuatayo. (Ala.3)

Mvuvi amevua samaki wengi na mkulima

N T N V H N

....

(m) Tunga sentensi **mbili** kwa kutumia vivumishi vionyeshi vya: (Ala.2)

i) Karibu – **mtoto huyu ameanguka vibaya**

ii) Mbali kidogo – **vitabu hivyo vimeangizwa kutoka mjini**

(Mwalimu akadirie jibu la mwanafunzi)

ISIMU JAMII (Ala.5)

(a) Eleza maana ya rejesta. (Ala.1)

Ni matumizi ya lugha katika miktadha mbalimbali

"Mwenda zake ameliacha pengo ambalo halitazibika haraka. Alikuwa muumini na mtanashati. Maulana……….

(Ala.1)

i) Tambua sajili hii.

Mazishi/Matanga/Maombolezi

ii) Eleza sifa za sajili hiii (Ala.3)

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

- ✓ **Sauti huwa ya chini**
- ✓ **Lugha ya huruma**
- ✓ **Lugha huwa ya majonzi**
- ✓ **Lugha hutia matumaini**
- ✓ **Lugha husifia mwenda zake**
- ✓ **Lugha huwa ya kuliwaza**

FASIHI SIMULIZI (Ala.5)

a) Eleza maana ya hadithi katika fasihi simulizi (Ala.1)

Ni masimulizi yanayoeleza jambo la kweli au la kubuni kwa lugha ya mtiririko

b) Taja dhima **nne** za hadithi katika jamii (Ala.4)

i) Huburudisha jamii
ii) Huleta watu pamoja (hukuza umoja)
iii) Huonya dhidi ya tabia zisizokubalika
iv) Hufunza maadili yanayofaa kufuatwa na jamii
v) Huelekeza
vi) Huifadhi utamaduni wa jamii
vii) Hukuza lugha
viii) Hukuza ubunifu

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes